

Dammar och kulturmiljöer vid vatten

Redovisning av Stockholms läns museums damminventering från 2013
Rapport 2020:01

Stockholms läns museum 2020
Daniel Sahlén

Produktion: Stockholms läns museum
Formgivning: Ulrica Sasko Design AB
Omslagsbild: Vira bruk, nedre dammen, Österåker. Foto: Tina Mathiesen

STOCKHOLMS
LÄNS
MUSEUM

SLÖJD STHLM

Dammar och kulturmiljöer vid vatten

Redovisning av Stockholms läns museums damminventering från 2013

Rapport 2020:01

Stockholms läns museum 2020

Daniel Sahlén

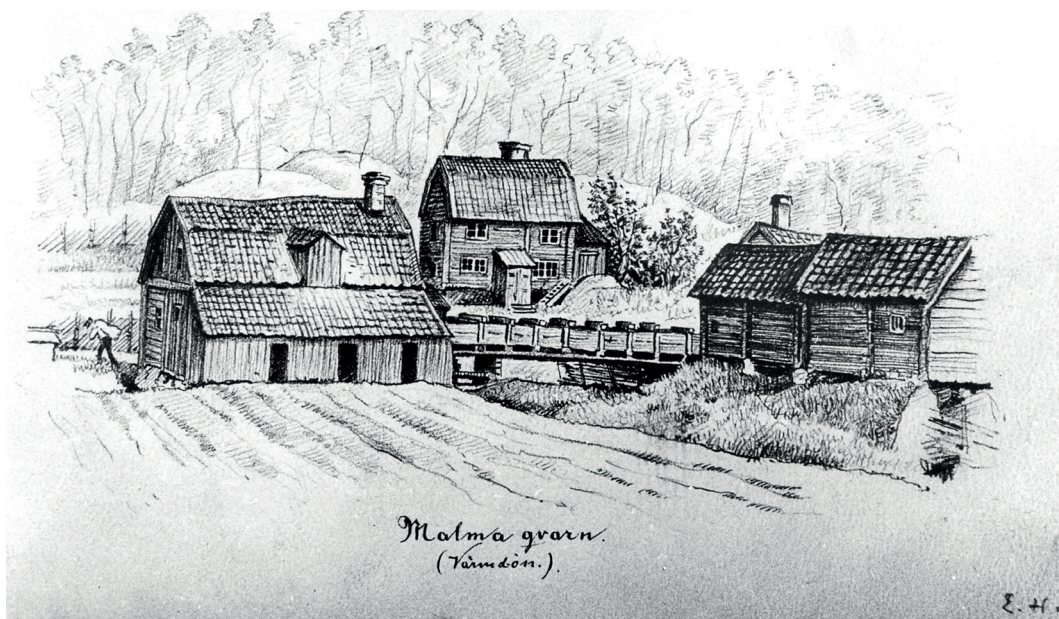
Innehåll

	Sid
1. Inledning	7
Kulturmiljöer nära vatten	7
2. Dammar och kulturmiljöer i Stockholms län	11
Dammarnas ålder	13
Dammbeståndet i kommunerna	17
Verksamheter	22
3. Damminventeringen och Länsstyrelsens satsning Vattenanknutna kulturmiljöer	25
Damminventeringen vid Stockholms läns museum	26
Utvärdering damminventeringen och vad händer nu	27
4. Läs mer	28
Det digitala materialet	28
Allmän litteratur om dammar	28
Otryckta källor och rapporter	29
Bilagor	
Lista över dammar registrerade i damminventeringen	30
Inventeringsblankett (får skrivas ut och spridas)	41–42

Inledning

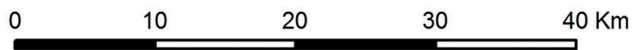
Kulturmiljöer nära vatten

En gammal stenbro, en övergiven kvarn eller vattenspegeln vid en igenvuxen damm är exempel på kulturmiljöer nära vatten. Sådana är ofta uppskattade natur och kulturmiljöer som många av oss gärna besöker. Vatten är en viktig del av Stockholms län – skärgården, Mälaren och Stockholms ström är centrala delar av staden och länet, inte minst för rekreation på olika sätt. Tidigare var vattnet främst en viktig ekonomisk resurs. Att transportera något över vatten gick mycket snabbare än landvägen, när bra vägar och bilar saknades. Fiske var viktigt för den lokala ekonomin. Både för yrkesfiskare som på medeltiden sålde sin fisk på Fiskaretorget i Gamla Stan (i dag är torget borta men låg tidigare mellan Brunnsgränd och Nygränd) eller som ett sätt att dryga ut en annars torftig kost. Men en av de viktigaste ekonomiska funktionerna av vatten har sedan medeltiden varit dess betydelse som kraftkälla. I dag utvinns vattenkraft i Sverige från flera stora vattenkraftverk, där vatten används för att skapa elektricitet. Redan på medeltiden brukades vattnet för att driva mjölkvarnar och var en viktig energikälla när järnbruk och små industrier växte i antal. Många av dessa har i dag till stor del övergivits, men i flera fall finns miljöerna kvar, och är välbesökta och uppskattas lokalt eller nationellt.

Teckning över Malma Kvarn (Värmdö), med kvarnbyggnad och mjölnarbostad.
Teckning Erland Heurlin, 1884

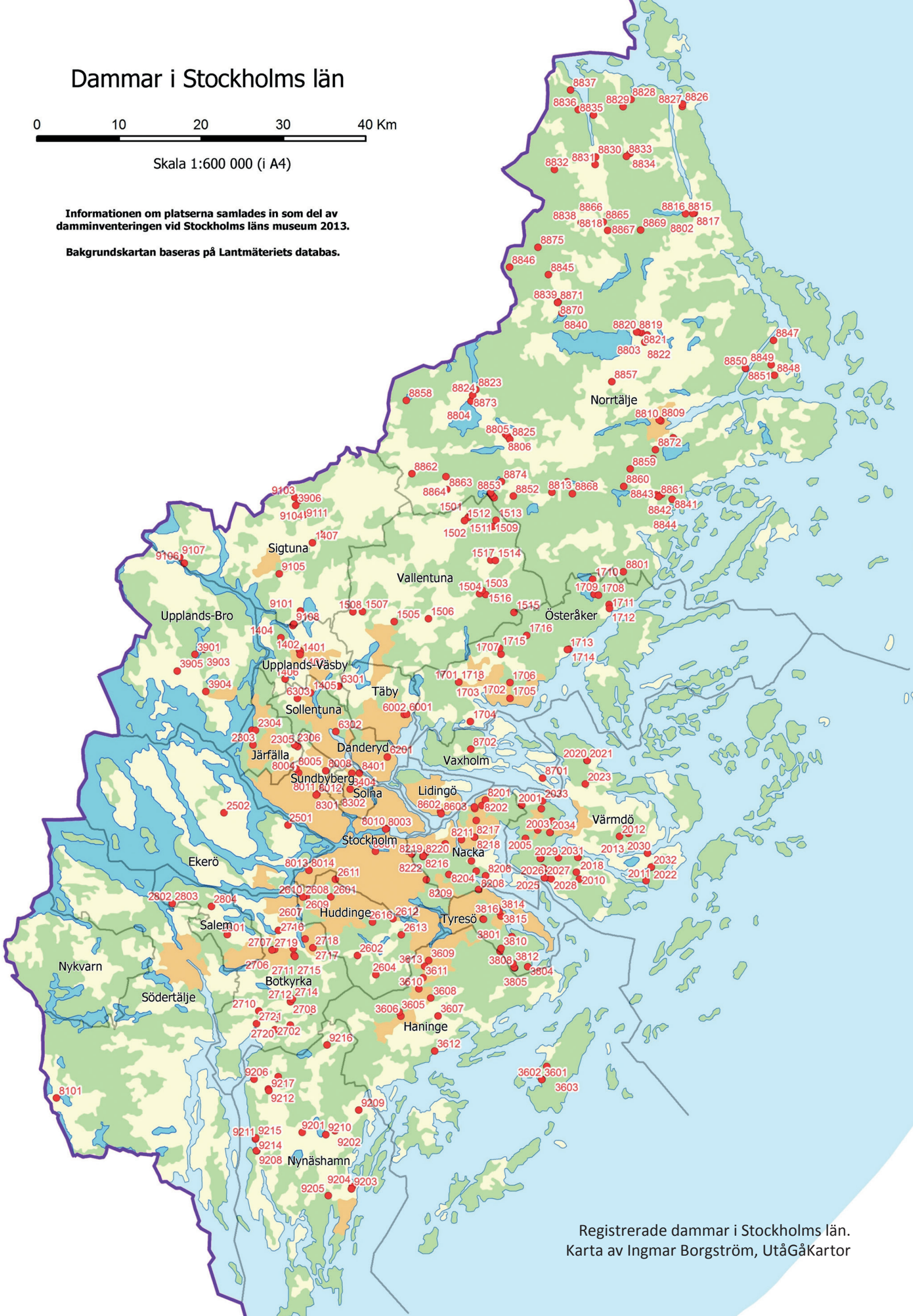
Dammar i Stockholms län

Skala 1:600 000 (i A4)

Informationen om platserna samlades in som del av damminventeringen vid Stockholms läns museum 2013.

Bakgrundskartan baseras på Lantmäteriets databas.

Registrerade dammar i Stockholms län.
Karta av Ingmar Borgström, UtåGåKartor

Enligt en studie av Naturvårdsverket har minst 25 procent av kulturmiljöerna vid vattendrag försvunnit eller förlorat sitt kulturhistoriska värde de senaste 10–20 åren. Anledningarna till detta är många. Bland annat restaurering av vattendrag och borttagande av vandringshinder för fisk. Dessa är åtgärder som genomförts de senaste 20 åren för att förbättra miljön och den biologiska mångfalden i våra sjöar och vattendrag, men samtidigt skapat en konflikt om bevarandet av kulturmiljöer eller naturvärden. En viktig del i Naturvårdsverkets program för att förbättra miljön i våra sjöar och vattendrag har därför varit att öka kunskapsunderlaget för vattennära kulturmiljöer och Riksantikvarieämbetet har sedan 2010 delat ut medel för inventering av kulturmiljöer nära vatten och undersökt hur de på bästa sätt kan bevaras.

Under 2013 genomförde Stockholms läns museum med medel från Länsstyrelsen en inventering av vattenanknutna industrimiljöer i Stockholms län. Undersökningen fokuserade på dammar och verksamheter knutna till dessa och kom att kallas *damminventeringen*. Syftet var att bedöma dammarnas kulturhistoriska värde och var en del av den nationella satsningen för att öka kunskapen om vattennära kulturmiljöer. Inventeringen följdes upp av två mindre projekt. En förstudie av fem utvalda miljöer med särskilt kulturhistoriskt intresse och geografisk spridning studerades, samt ett förmedlingsprojekt som fokuserade på att lyfta pedagogiska berättelser om dessa platser.

Inventeringen skapade ett stort och viktigt kunskapsunderlag om vattenanknutna kulturmiljöer och mer än 300 dammanläggningar registrerades. En tydlig koncentration av platser syns i glesbefolkade kommuner med kustnära anknytning, främst i Norrtälje, Värmdö och Nynäshamn. Vid sidan av länsmuseets arbete har ett fåtal mindre studier gjorts av privata konsulter och Länsstyrelsen Stockholm. Stora delar av inventeringen har tills nu inte funnits tillgänglig och under 2019 har museet arbetat med att uppdatera damminventeringen och publicera materialet digitalt. Avsikten är att öka kunskapen om inventeringen och möjliggöra för framtida studier av dessa spännande miljöer. Materialet som publicerats ska bara ses som en första inventering. Förteckningen är inte komplett och vidare studier av platserna krävs för att få en fullständig bild av dessa och de olika dammarna.

Syftet med rapporten är att komplettera och vidareutveckla kunskapsunderlaget rörande vattenanknutna kulturmiljöer i Stockholms län. Den kommer att ge en allmän översikt över det registrerade materialet, dammarnas historia och funktion, samt en vägledning till det den digitala publiceringen av materialet på Stockholms läns museums webbplats och webbsidan Kollektivt Kulturarv. Rapporten avslutas med litteraturtips och rekommendationer för vidare studier och forskning om dammarna i Stockholms län.

Dammens delar

Damm eller dammvall – den vall som är uppförd för att kunna samla, avleda, magasinera eller reglera vatten.

Dammspegel – det magasin av vatten som bildas av dammvallen. Vattenmagasinet kan också vara en ursprungligen existerande sjö, där dammen reglerar vattennivån.

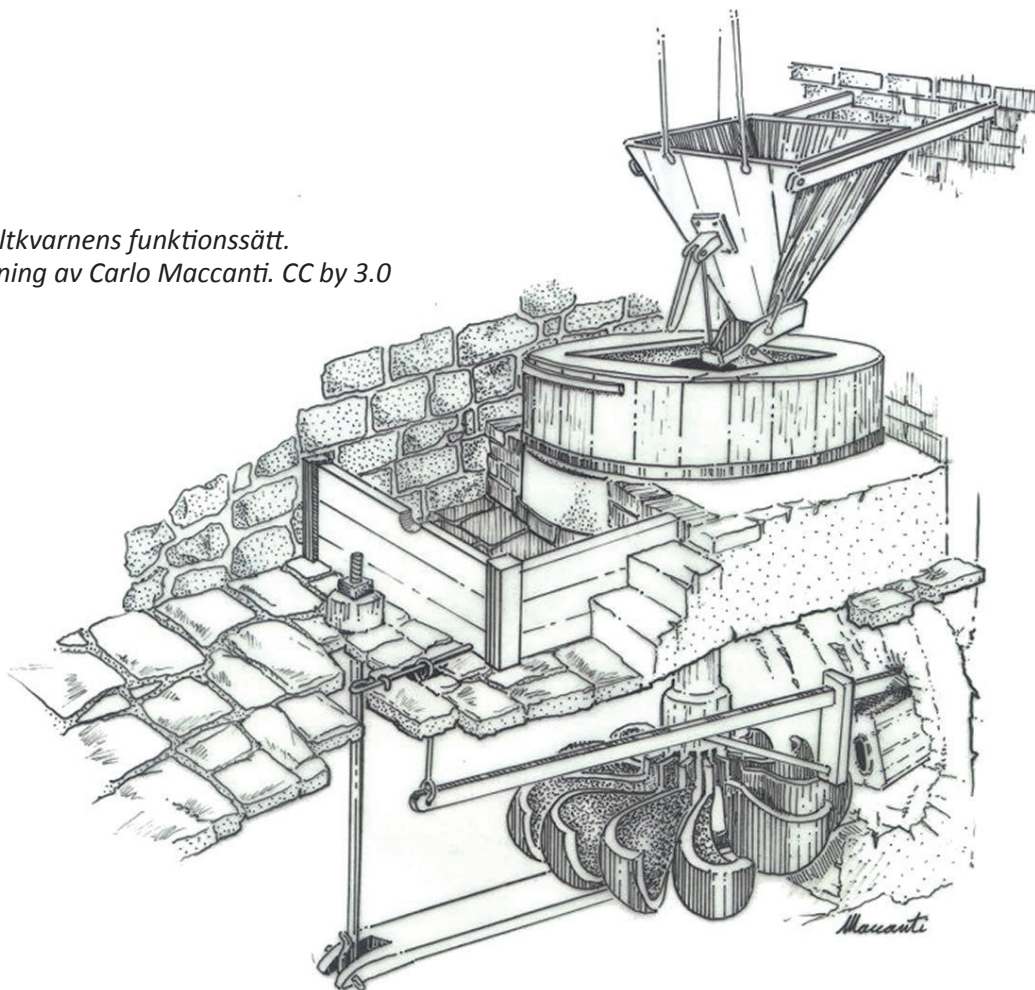
Dammanläggning – den helhet som bildas av dammvall och damm, tekniska anläggningar och byggnader som är eller har varit direkt kopplade till dammvallen och dammen.

Utskov – en anordning i dammvallen med funktionen att släppa eller stänga vattenflödet, i samma dammkonstruktion kan det finnas en eller flera utskov (på tidiga dammar, rännlucka).

Tumba bruk 4, Botkyrka. Foto: Kjell Andersson

*Skvaltkvarnens funktionssätt.
Teckning av Carlo Maccanti. CC by 3.0*

Dammar och kulturmiljöer i Stockholms län

Dammar har historiskt konstruerats för olika ändamål, till exempel för vattenkraft, fiskodling eller som estetiska delar av en anlagd park. Arkeologer vid utgrävningarna av Slussen i centrala Stockholm undersökte nyligen ett tidigt exempel på en fiskdamm som låg där Södermalmstorg ligger idag. Dammen var formad som en knappt meterdjup stenkista och hittades i de äldsta undersökta lagren från området, med en datering till slutet av 1200-talet eller början av 1300-talet. I södra och västra Sverige finns det skriftliga källor för bruket av dammar och vattenkvarnar redan tidigare under medeltiden och arkeologiska lämningar daterade till sen vikingatid.

Damminventeringen har listat 326 olika dammar, men förteckningen är ännu inte komplett. Vissa av dessa är stora bruksmiljöer, till exempel Tumba pappersbruk i Botkyrka, medan andra lämningar kommer från en mindre industrienhet eller gårdsmiljö. I vissa fall handlar det om lämningar från en anlagd damm, men ofta rör det sig om ett dämme i ett rinnande vattendrag eller en uppdamd sjö eller våtmark.

Huvuddelen av de dammar som beskrivs i damminventeringen användes historiskt som vattenkraftsdammar, där ett vattendrag har dämmts upp för att skapa ett ökat vattentryck när vattnet släpps på (se faktarutan om olika typer av dammar). Men det finns även ett fåtal dammar som haft ett annat syfte. Många av de historiska dammarna är fortfarande i bruk, men fungerar idag istället som regleringsdammar som reglerar flödet mellan två olika vattendrag.

Olika dammar

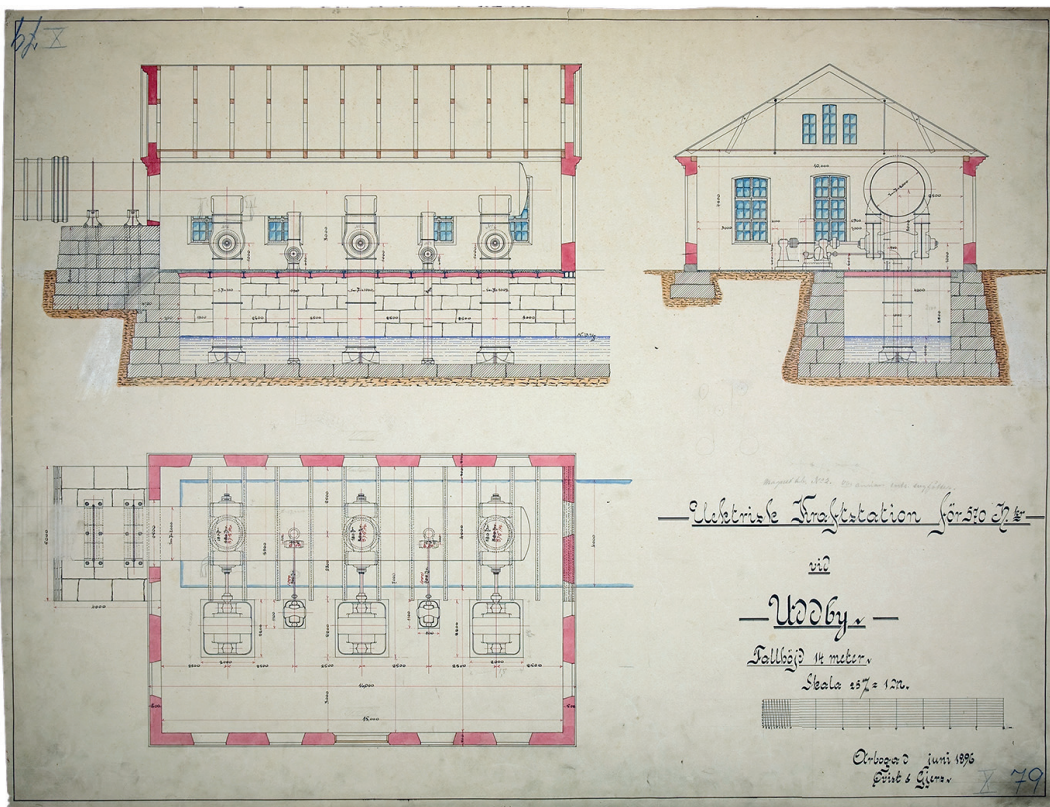
Regleringsdamm – byggs för att skapa ett vattenmagasin. Regleringsdammar kan finnas långt uppströms kraftverken. Vid sjöreglering används en regleringsdamm för att hålla vattennivån i sjön inom bestämda gränser (även Hälldamm).

Spegeldamm – en spegeldamm har egentligen inget syfte som vattenkraftskälla utan har anlagts för att försköna en miljö. Men vissa spegeldammar har både ett estetiskt och praktiskt syfte (som kraftkälla).

Verksdamm – dammen finns i anslutning till ett kraftverk, kvarn eller såg. Den används för att reglera vattenintaget till turbinerna. Magasinet är mindre än i regleringsdammarerna.

Branddamm – en konstgjord vattensamling i syfte att tillhandahålla tillräckligt mycket släckvatten vid en eventuell brand.

Dagvattenbassäng – syftar till att rena dagvatten, genom att fördröja och rena stora volymer dagvatten.

Ritning av Uddby kraftstation. Källa: Digitalt museum

Att använda vattenkraft för att driva kvarnar och enkla maskiner har använts i södra Europa och Mellanöstern sedan antiken, men tekniken finns inte dokumenterad i Sverige förrän vid medeltiden. Den första typen av kvarn var den så kallade skvaltkvarnen, där ett horisontellt vattenhjul driver kvarnstenarna. Senare under medeltiden började man använda den vertikalt liggande hjulkvarnen istället, vilken hade mycket större kapacitet och därför kunde mala mer säd eller driva tyngre maskiner. Skvaltkvarnen fortsatte dock att användas på landsbygden in på 1800-talet. På 1800-talet började vattenkraft användas för att producera elektricitet med hjälp av turbiner och allt större dammar byggas för att öka effektiviteten. Vattenkraft för att producera elektricitet kräver vattendrag med stor fallhöjd. Den typen av vattenkraftverk är inte vanliga i Stockholms län, men det finns ett fåtal dammar som gjordes om till kraftverk för att producera elektricitet för industrier lokalt och ett fåtal kraftverk som producerat elektricitet i industriellt syfte. I många fall installerades senare en ångmaskin som kraftkälla istället för vattnet.

Uddby kraftstation

Uddby kraftstation (ID3815-16) är en av få kraftstationer i Stockholms län som drivs av vattenkraft. Kraftstationen byggdes 1897 och producerar fortfarande elektricitet för cirka 500–600 hushåll. Äldsta beläggen för kvarnstället Uddby är från 1400-talet och 1621 anlades ett av Sveriges första pappersbruk, vid sidan av kvarn och såg. Tyresö blev ett av Stockholms viktigaste industriområden, men verksamheten vid Uddby fick ett tvärt slut år 1895 genom en förödande brand. Efter branden köptes marken upp av elektroföretaget Luth & Rosén, i syfte att utvinna elkraft.

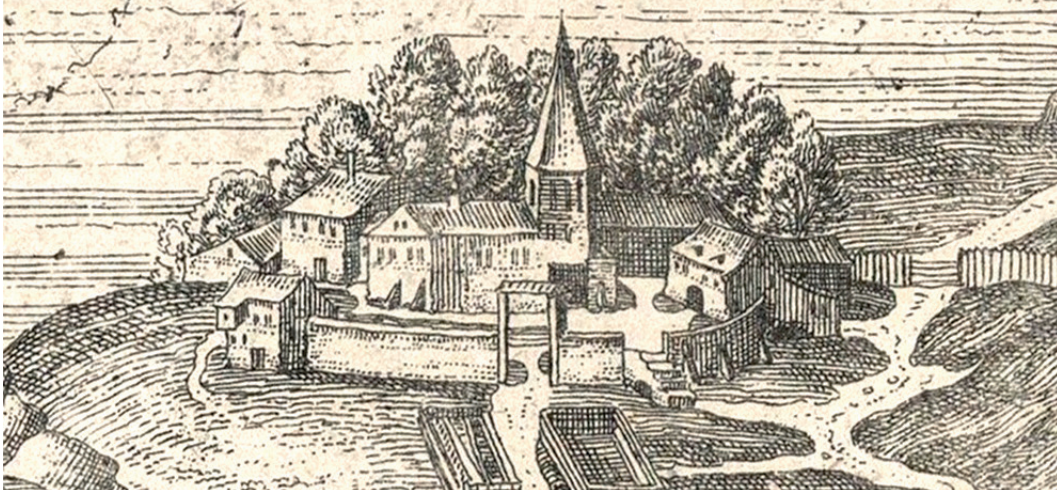
Tärnans Damm, Vallentuna. Foto: Tina Mathiesen

Dammarnas ålder

Den dammiljö i damminventeringen som tidigast omnämns är Gladö Kvarn i Huddinge (ID2602). År 1331 testamenterades en kvarn i *Gladhø* till Strängnäs domkyrka. Dateringen gäller kvarnen, det finns inga uppgifter om dammen är av samma ålder och lämningarna som syns idag byggdes långt senare. En annan av de äldre dammarna är Tärnans damm i Vallentuna (ID1515), daterad 1389. Den hörde till Bromseby, en äldre gårdsmiljö som 1389 gavs till Sankta Klara kloster. Vid Bromseby fanns tidigt en kvarn och på 1600-talet anlades även en såg vid dammen. Gården brukades fram till 1957. Idag finns endast ett par ekonomibyggnader kvar, dammen revs strax efter att verksamheten på gården upphört.

Dateringar av dammarna i damminventeringen

Dateringar i damminventeringen anger endast det tidigaste årtalet där dammen har kunnat beläggas, i ett historiskt textdokument eller en karta. I de flesta fall har ingen datering av de fysiska lämningarna gjorts. Det är möjligt att dammen eller gården som den varit knuten till egentligen anlagts tidigare men det har inte varit möjligt eller avsikten i det här projektet att beskriva den fullständiga historiken för de enskilda platserna.

Klara Kloster, detalj från Blodbadstavlan (1524). Public domain

Lötsjöns regleringsdamm, Sundbyberg. Foto: Kjell Andersson

Som vi ser är flera tidiga dammar och industrimiljöer ägda eller kontrollerade av kloster och kyrkan. Därför gjorde man tidigt tolkningen att kunskapen om att bygga dammar var en kunskap som klostren tog med sig upp till Norden på 1200- och 1300-talen. Det sambandet har senare ifrågasatts och troligtvis har det mer att göra med att kyrkan och klostren var rika och betydande politiska krafter under medeltiden, än att klostren själva hade en stor teknisk kunskap. Sankta Klara kloster, ett nunnekloster som grundades 1289 av Magnus Ladulås, var under medeltiden en stor markägare och drev flera gårdar i Stockholmsområdet. Vi har även andra exempel på tidiga dammar där kopplingen till kyrkan och kloster inte är lika tydlig, till exempel Årsta gårds kvarn i södra Stockholm som är en profan gårdsmiljö (ID8001), vilken omnämns redan 1436.

Den yngsta dammen som registrerats är gäddfabriken i Snäckstavik (ID2721, Botkyrka). Den anlades på tidigt 1990-tal som gösodling, men projektet misslyckades och används idag istället som en gäddfabrik. Ytterligare två yngre dammar är regleringsdammarna vid Lötsjön i Sundbyberg (ID8301, ID8302). Lötsjön är idag del av parkområdet Lötsjön-Golfängarnas naturreservat och dammarna skapades när parken som ritades av arkitekten Sven A. Hermelin anlades 1947–1962. Dammarna reglerar vattnet mellan Lötsjön och Råstasjön, men är också ett estetiskt inslag i parken.

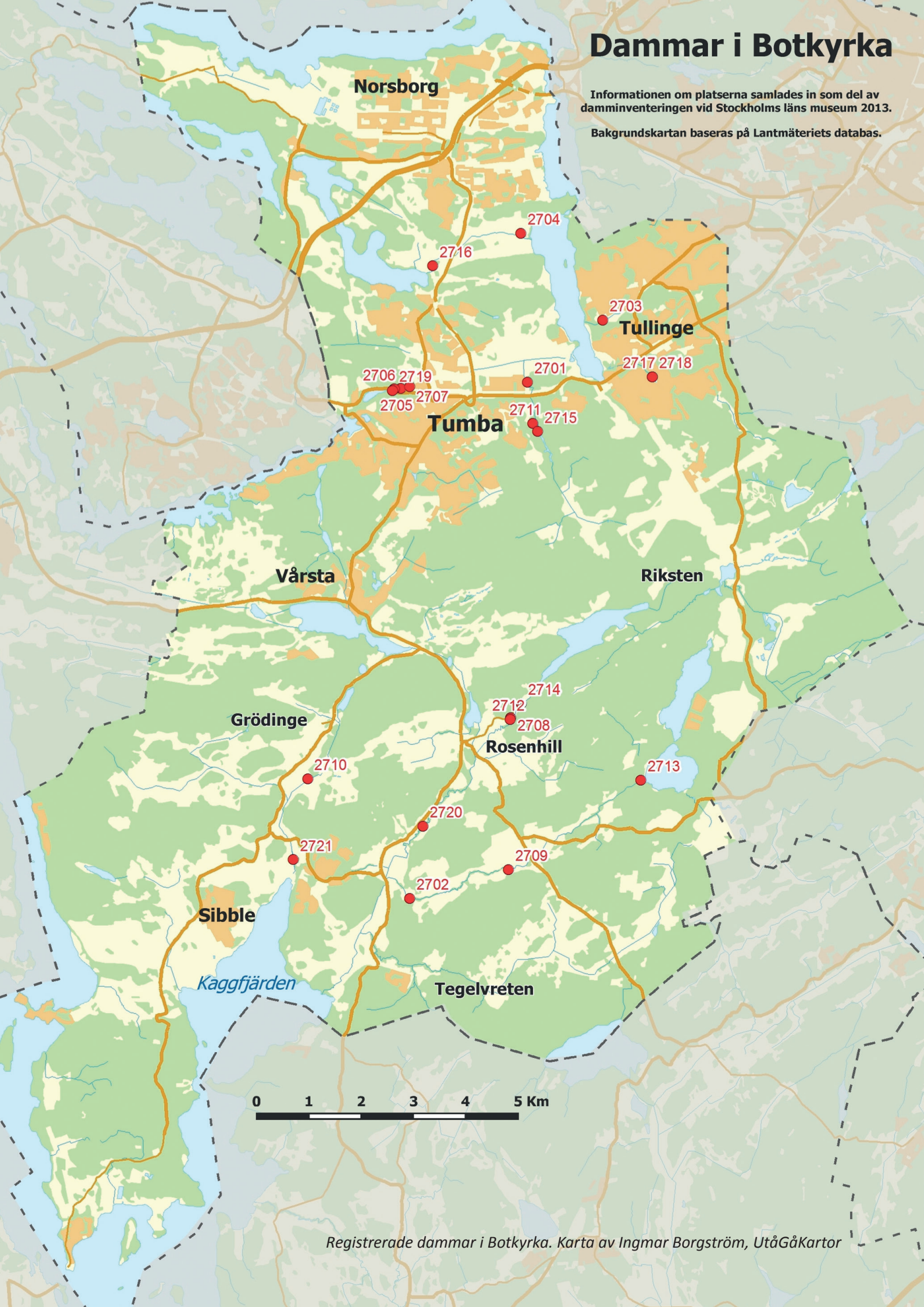

Bäckravinen och bron vid Årsta gårds kvarn,
Stockholm. Foto: Holger Ellgard. CC BY-SA 3.0

Dammar i Botkyrka

Informationen om platserna samlades in som del av damminventeringen vid Stockholms läns museum 2013.

Bakgrundskartan baseras på Lantmäteriets databas.

Forsen vid Norrga kvarn, Botkyrka. Foto: Kjell Andersson

Dammbeståndet i kommunerna

Dammar från 25 av länets 26 kommuner är registrerade i damminventeringen. Alla dammar är inte registrerade men en majoritet av dammar med kulturhistoriskt värde finns listade i inventeringen. Dammarna från Nykvarn och Södertälje har tidigare dokumenterats av Länsstyrelsen, varför dessa inte ingår i inventeringen som publicerats av Länsmuseet (endast Skillötsjöns regleringsdamm i Södertälje (ID8101) har inkluderats).

Flest dammar finns registrerade från Norrtälje, 75 stycken. Andra kommuner med ett större antal dammar är Värmdö (34 st), Nacka (22 st) och Botkyrka (21 st). Medan endast en till två finns dokumenterade från Danderyd, Ekerö, Sundbyberg, Täby och Vaxholm. Dammarnas spridning och variationen i antalet i varje kommun har flera orsaker. Främst förekomsten av vattendrag med tillräckligt hög fallhöjd för att producera vattenkraft, men även den industriella utvecklingen för respektive kommun och vilka miljöer som finns kvar efter den urbana expansionen i Stockholmsregionen. I Norrtälje finns flera stora och viktiga bruksmiljöer fortfarande bevarade, exempelvis Skebobruk, Ortala bruk och Hallstaviks pappersbruk. Samtliga viktiga i Norrtäljes omfattande brukshistoria.

Botkyrka

Damminventeringen har i Botkyrka identifierat 26 dammar med kulturhistoriskt värde, de äldsta är daterade till 1636, Byrsta överkvarn (ID2702) och kvarndammarna vid Norrgalunda (ID2708, ID2712). Dammarna i Botkyrka är typiska och representerar mindre lokalt producerande kvarnar (Norrga kvarn), dammiljöer vid större gårdar (Tullinge gård) och stora bruksmiljöer (Tumba pappersbruk). Tidigaste beläggen för en kvarn i Norrga är från 1500-talet. Den fungerade som en lokal kvarn i Grödinge fram till 1800-talet (ID2714). Tullinge gård omnämns tidigast 1353, men platsen har troligtvis förhistoriska anor. Söder om gården går en bäckravin som slutar i Tullingesjön och där fanns en kvarn och en såg som använt vattenkraften från ån (ID2703). Söder om Tullinge ligger även Sågstugan ett torp som låg under Tullinge gård (ID2717-2718). Riksbankens pappersbruk anlades vid Tumba gård 1755 för att börja tillverkningen av svenska sedlar, tidigare hade gården använt Tumbaån för vattenkraft åtminstone sedan 1500-talet. Idag finns lämningar från fyra olika dammar vid Tumbabruk (ID2705-2707, 2719).

Antalet dammar registrerade i damminventeringen i kommuner i Stockholms län

	Antal	Äldsta
Botkyrka	26	1636
Danderyd	1	1719
Ekerö	2	1745
Haninge	13	1638
Huddinge	16	1331
Järfälla	6	1601
Lidingö	3	1661
Nacka	22	1722
Norrtälje	75	1580-tal
Nykvarn*	0	-
Nynäshamn	17	1500-tal
Salem	6	1653
Sigtuna	11	1691
Sollentuna	3	1715
Solna	4	1700-tal
Stockholm	14	1436
Sundbyberg	2	1962
Södertälje*	1	1922
Tyresö	16	1621
Täby	2	1800
Upplands-Bro	6	1765
Upplands Väsby	7	1731
Vallentuna	19	1389
Vaxholm	2	oklart
Värmdö	34	1670
Österåker	18	1600-tal

*Inventering av dammar från Nykvarn och Södertälje inte ingick i uppdraget från länsstyrelsen. Endast en damm från Södertälje har inventerats.

Skebobruk, Norrtälje. Foto: Tina Mathiesen.

Skebobruk

Skebobruk (ID8818) är en unik bruksmiljö som har pekats ut som ett riksintresse på grund av att det visar ett typiskt exempel på ett vallonbruk från 1600-talet och dess utveckling framåt i tiden. I Skebobruk är bebyggelsemönstret med produktionsdelar och bostäder för ägaren och anställda fortfarande intakta. Bruket har anor från 1400-talet, men den tidigaste kvarnen kan dateras till 1200-talet. Under 1600-talet växte produktionen vid bruket och var ett av flera järnbruk i Uppland som producerade järn för den allt viktigare vapenindustrin i Europa. Skebobruks betydelse är kopplat till dess närhet till järnmalm från Bergslagen, skogen för tillverkning av träkol som bränsle och vattnet som var en viktig kraftkälla och transportled.

Flygfoto över Skebobruk.

Vy över Skebo herrgård från verket "Upplands herrgårdar" från 1881, Klingspor & Schlegel. Litografi av A Ney

I de flesta kommuner finns det två olika typer av dammiljöer, (1) isolerade damm- och kvarnmiljöer tillhörande mindre jordbruksenheter, och (2) koncentrationer av kvarnar och verk kopplat till en större gård eller bruk. Den stora mängden mindre dammar visar på att den lokala kvarnen eller sågen var vanligt förekommande historiskt. Större gods har haft tillgång till flera kvarnar och sågar som legat under godset. Antigen har dessa varit samlade till huvudgården eller utarrenderade i det omkringliggande landskapet. Vid vissa vattendrag har det funnits förutsättningar för drift av större industrier och det är här vi kan se uppkomsten av mer omfattande bruks- och industrimiljöer. Stora markägare och kronan försökte även under medeltiden att kontrollera husbehovsanvändningen av kvarnar genom att införa olika tullar och avgifter för att tvinga bönderna att använda godsens eller kronans kvarnar.

Mölna gård, Lidingö. Mölna från Öster. A F Cederholm 1817.

Verksamheter

Vattenkraften i Stockholms län har i huvudsak används för att driva kvarnar och mindre industrier. Den tidiga skvaltkvarnen var en vanligt förekommande konstruktion på landsbygden och användes långt in på 1800-talet. Skvaltkvarnar kräver endast ett mindre vattentryck och kunde anläggas i anslutning till ett mindre vattendrag, ofta byggdes ett dämme av jord, sten och trä uppströms av vattnet för att ge möjlighet att kontrollera vattenflödet under olika årstider. Vattendrivna sågar var vanligt förekommande på landsbygden från och med 1600-talet. Ofta försörjde en damm både en kvarn och en såg med vatten och i vissa fall låg de till och med i samma byggnad. Sågarna användes främst för husbehov, men i takt med att sågtekniken utvecklades ökade produktionen även för export. Större sågverk tillkom, men mindre sågar som sörjde ett hushållsbehov med en enklare teknik fortsatte fram till 1800-talet. I norra delar av länet och södra Bergslagen ser vi även att dammarna användes för en växande metallindustri och flera av de stora brukena använde vattenkraften som sin huvudsakliga kraftkälla.

Mölna kvarn

Mölna gård på södra Lidingö har fått sitt namn från det latinska ordet för kvarn (*molina*) vilket visar platsens starka koppling till kvarndrift. En gård vid Mölna omnämns tidigast i den jordebok som Jöns Ulfsson Roos skrev 1498. Flera kvarnar finns dokumenterade på platsen sedan dess och även en väderkvarn byggdes på platsen. Kvarnarna använde vattenkraften från Mölnån vilket är det enda vattendraget på Lidingö som har förutsättningar att driva industrier.

På 1600-talet finns det uppgifter om en kopparsmedja vid gården, och på 1800-talet var Mölna en viktig producent av textilfärg. De första kvarnarna var skvaltkvarnar men senare ersattes de av stora hjulkvarnar och på 1800-talet användes även ångmaskiner för att driva kvarnar och ett mindre sågverk. På slutet av 1800-talet byggdes många av de gamla industrilokalerna om till sommarbostäder för den ökade skärgårdsturismen från Stockholm. Den sista vattenkvarnen revs 1943 och idag finns endast grunderna kvar, men dammen och de stenkantade vattenrännorna syns intill Mölna gård.

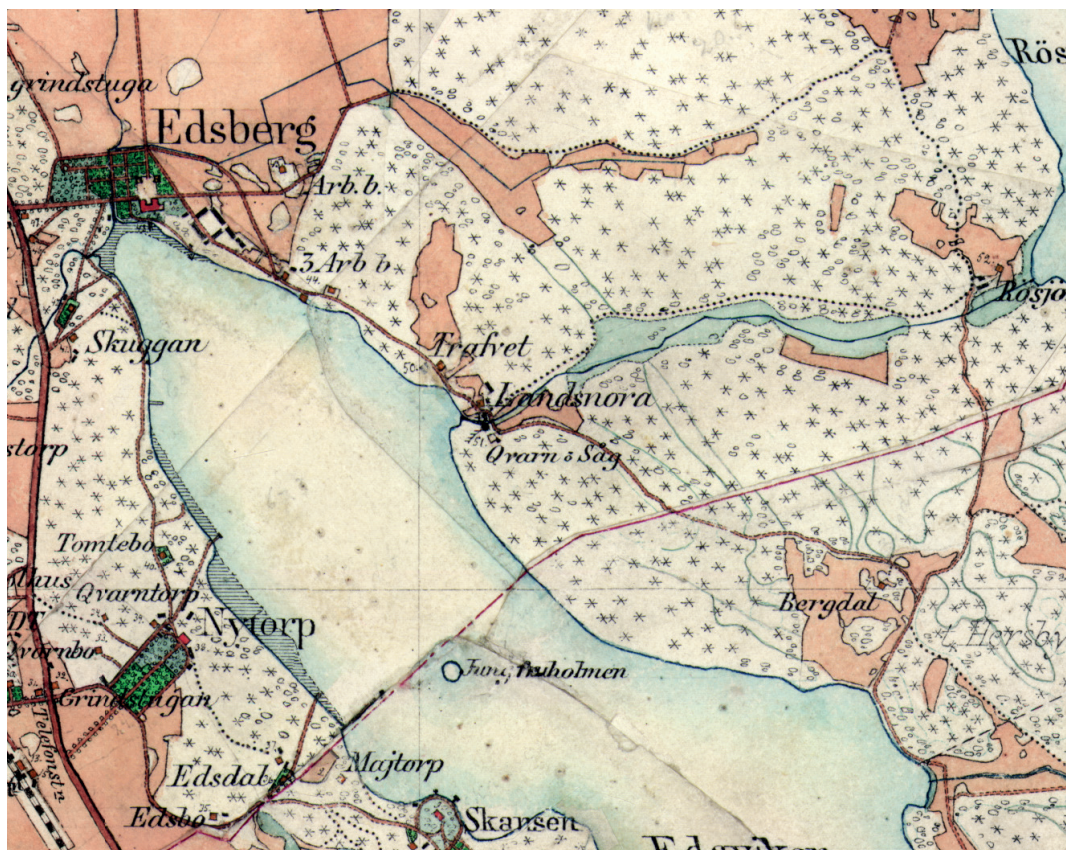
Geometrisk karta över Mölna, daterad till 1720. Kvarnarna är placerade vid Mölnaåns utlopp i Saltsjön (2:) och en andra rakt öster om Mölna gård (3:). Källa: Lantmäteriet

Olika typer av kvarnar

Skvaltkvarn – mindre vattenkvarn för att mala säd. Vattenhjulet ligger horisontellt och driver kvarnstenarna direkt via en axel när det forsande vattnet träffar de vinklade skovlarna. De tidigaste skvaltkvarnarna i Sverige dateras till sent 1100-tal, men tekniken användes långt innan dess i södra Europa och Mellanöstern. Lämningar eller uppgifter om en skvaltkvarn finns från Danderyd 207 (ID6201) och Finntorpet, Värmdö (ID2012). Det finns inga lämningar kvar av Danderyd 207, men att det här tidigare stod en skvaltkvarn finns omnämnt på en karta från 1719 och på Häradsekonomska kartan från 1901–05 benämns platsen som Mjölstugan. Det finns fortfarande synliga lämningar av en grund till kvarnen i Finntorp.

Hjulkvarn – större vattenkvarn där vattenhjulet står vertikalt för att fånga upp vattnets kraft. Rörelsen förs sedan via en hjulaxel, kugghjul och växlingar till en lång rad olika typer av mekaniska maskiner som kvarnar, bälgar, blåsverk, hamrar, sågramar, valsar, stampar och holländare etcetera. Med hjulkvarnen fick alltså vattenkraften en mycket större användning. Ett tydligt exempel på en hjulkvarn från Stockholms län är Nykvarn på Värmdö (ID2034). Kvarnbyggnaden är upprustad och överfallshjulet är en rekonstruktion, men delar av den ursprungliga kvarnmekaniken finns inne i byggnaden.

Turbin – maskin för energiomvandling där den rörliga delen, med olika typer av blad som tar upp vattnets kraft, är innesluten i ett hölje för att ta till vara kraften. Det är med vattenturbinens hjälp vi omvandlar vattnets kraft till elkraft. Turbinen började användas på 1800-talet och gjorde utnyttjandet av vattenkraft mycket mer effektivt.

Landsnora kvarn, Sollentuna. Häradsekonomska kartan över Edsbergs slott med Landsnora kvarn och såg, 1901-1906. Källa: Lantmäteriet.

Landsnora såg. Foto: Hedvig Bellberg.

Damminventeringen och Länsstyrelsens satsning Vattenanknutna kulturmiljöer

Sverige tog 1999 fram 15 nya miljömål för att värna om ett samhälle för kommande generationer där de stora miljöproblemen skulle var lösta. Senare togs ett sextonde miljömål fram. Liknande direktiv kom från EU:s vattendirektiv (2000). Ett av miljömålen var *Levande sjöar och vattendrag* vilket syftar till att:

“Sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer ska bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion ska bevaras, samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas.”

Riksdagens definition av miljömålet *Levande sjöar och vattendrag*

Miljömålet *Levande sjöar och vattendrag* kräver också att kulturmiljöer som använder vatten som resurs måste bevaras och fortsätta att användas. Detta innebär avvägningar i bevarandet av natur- och kulturmiljövärden och redan i början av arbetet med dessa miljöer var det tydligt att kunskaperna om kulturmiljöer vid vatten var begränsade. Riksantikvarieämbetet har därför sedan 2010 gett medel till länsstyrelserna i hela Sverige för att ta fram kunskapsunderlag om kulturmiljöer vid vattendrag. Projektet *Vattenanknutna kulturmiljöer: Dammanläggningar i Stockholms län (damminventeringen)* som gjordes vid Stockholms läns museum under 2013 var ett av dessa projekt. Utöver läns museet har vattenanknutna kulturmiljöer i Stockholms län även studerats av länsstyrelsen och på uppdrag av länsstyrelsen (se rapportlistan på sidan 29).

Sveriges miljömål

- Sveriges 16 miljö kvalitetsmål beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till. www.sverigemiljomal.se
- Begränsad klimatpåverkan
- Frisk luft
- Bara naturlig försurning
- Giftfri miljö
- Skyddande ozonskikt
- Säker strålmiljö
- Ingen övergödning
- Levande sjöar och vattendrag
- Grundvatten av god kvalitet
- Hav i balans samt levande kust och skärgård
- Myllrande våtmarker
- Levande skogar
- Ett rikt odlingslandskap
- Storslagen fjällmiljö
- God bebyggd miljö
- Ett rikt växt- och djurliv

Damminventeringen vid Stockholms läns museum

Syftet med *damminventeringen* var att dokumentera, klassificera och värdera kända historiska dammanläggningarna inom Stockholms län. Projektet påbörjades 2012 med en förstudie, som syftade till att klargöra hur många dammar som finns inom Stockholms län. Arbetet med damminventeringen utgick från tre olika databaser (SMHI:s nationella dammregister, Vattendomstolen, Riksantikvarieämbetes fornminnesregister) och kompletterades med studier av äldre lantmäterikartor för att ge uppgifter om dammarnas funktion och ungefärliga datering. Inom projektet gjordes även fältbesök av samtliga dammar, förutom vid ett fåtal platser då det inte var möjligt att ta sig fram dit på grund av otillgänglig terräng. Någon mer omfattande arkivstudie av platserna gjordes inte, varför dokumenteringen och dateringen av lämningarna i många fall inte är fullständig.

Under 2012 utförde Stockholms läns museum i samarbete med länsstyrelserna i Stockholms och Västmanlands län ytterligare en pilotstudie, *Kulturmiljöer vid vatten – Dammar, kvarnar och fasta fisken* (se rapportlistan i slutet). Undersökningen syftade till att studera det historiska användandet av två vattendrag (Åkerströmmen och Kolbäcksån) och skapa ett kunskapsunderlag om lämningar som fanns kvar längs de två utvalda vattendragen. Studien byggde nästan helt på arkiv och kartstudier, ingen fältinventering gjordes. En viktig slutsats av projektet var metodisk och visade på möjligheten att studera dessa miljöer genom arkiv- och kartmaterial och blev därför en viktig byggsten i den kommande större damminventeringen i Stockholms län.

Damminventeringen omfattar dammar från nästan alla kommuner i länet, dock inte Nykvarns och endast en finns registrerad från Södertäljes kommun. Dammar från Nykvarn och Södertälje har studerats enskilt av Länsstyrelsen, samt i enstaka projekt utförda av Stockholms läns museum (se lista över rapporter nedan). Totalt dokumenterades 325 dammar. Dessa fotograferades, mättes in geografiskt, beskrevs kortfattat i ett inventeringsprotokoll och en bedömning av platsens kulturhistoriska värde gjordes, både gällande anläggningen och miljön i stort. Detta var fältinventeringar och eftersom anläggningarna i sin helhet inte kunde studeras är dessa bedömningar ännu preliminära. Resultaten från inventeringen presenterades muntligt vid ett flertal tillfällen, men en slutgiltig arbetsrapport publicerades aldrig.

Ett intressant resultat från inventeringen var att värdet av dammanläggningen och miljön runt omkring dämnet ibland kunde skilja sig åt. I vissa fall vara dämnet utrivet och/eller moderniserat, men det fanns rester efter husgrunder och kvarnrännor som tydliggjorde den forna verksamheten på platsen. I enstaka fall var dämnet det mest intressanta och inte kulturmiljön.

Under arbetet med damminventeringen blev det tydligt att många av platserna förtjänade att lyftas fram och kunskapen om dem borde spridas ytterligare. Miljöerna har ofta haft en stor betydelse för bygden och många i närområdet har en levande relation till lämningarna. Vissa platser har ofta haft betydelse för samhällsutvecklingen, lokalt, regionalt och i vissa fall även nationellt. En fortsättning på damminventeringen genomfördes därför under 2016 och 2017 i två sammankopplade projekt, *Vattenanknutna kulturmiljöer – analys och förmedling* och *Vattenanknutna kulturmiljöer – analys och förmedling, del 2*. Syftet med dessa var att lyfta fram ett fåtal miljöer och visa på platsernas publika och pedagogiska potential. Fem platser valdes ut och projektets fokus låg på att sammanställa och förmedla kunskaperna kring dessa, samt att tillgängliggöra platserna genom publik verksamhet.

Protokoll damminventering

Datum: 12 sept-13 Inventerare: AD

Fotograferad: Ja bild nr: _____ Nej

1. Dammen SWEER6577010

Namn/RAA-nr: Björnåsket Vattendrag: 7697949

Koordinater (SWEER6577010): x: 6576892 y: 1652168 WPS44

Fastighet: R790 Kommun: Värmdö Ägare: _____

2. Typ

Dammens ändamål idag: Reglering tidigare: Hör till Nykvam

Byggår/äldsta belägg: 1704(?) Ombyggnadsår: _____

Utskovsdamm av Betong Sten Trä Annat: aluminiumgaller

Luckor/sättar av Stål Trä Annat: _____

Anslutningsdamm av Betong Sten Jord Annat: _____

Slussgolv av Betong Sten Trä Annat: _____

Tröskel av Betong Plast Trä Annat: _____

Tab av Stål Plast Trä Annat: _____

3. Utskovsanordning

Luckor Sättar Överfall Ej bestämbar Manuell Maskinell

Antal utskov: 1 st Antal överfall: _____ st

4. Storlek Helt avl. 3 m.

Längd utskov/överfall: 0,5 m Bredd utskov/överfall: 1 m

Längd anslutningsdamm: _____ m Bredd anslutningsdamm: _____ m

Längd slussgolv: _____ m Bredd slussgolv: _____ m

5. Dämning

Resleringsmöjlighet

Finns Raserad/utrivnen Ingen

Sättar/luckor bortagna helt/delvis Kan regleras

Vattenståndsmärke finns Dämningmärke finns

Tydligt läckage i damm utskov tub anslutningsdamm

Skapad öppning i damm

Dämmande förmåga

Ja Troiligen Troiligen inte Nej

Vattendränd

Högt Normalt Lågt

	Bra skick	Dåligt skick	Mycket dåligt	Raserad	Utriven
Utskovsdamm	☒	☐	☐	☐	☐
Utskov/sättar/luckor	☐	☐	☐	☐	☐
Anslutningsdamm	☐	☐	☐	☐	☐
Slussgolv	☐	☐	☐	☐	☐
Tröskel	☐	☐	☐	☐	☐
Tab	☐	☐	☐	☐	☐

7. Vandringshinder

Definitivt Partiellt Passerbart Nej Fisktrappa finns

8. Kulturmiljö

Beskrivning (t.ex. stående byggnader eller grunder efter byggnader, vägar etc. som utgör en integrerad del av dammiljön):

Hör till vatten system som drott Nykvam, ett parken bort. Bäckfåran är stenar och bitvis sprängda, tröiligen redan på 1700-talet. Vatten ledes sedan till Nykvam genom trästavar. Denna damm byggdes av betong m. en sk. Thomsonslibord, dvs. en fördämning med en reglerbar aluminiumgaller som hindrar stimp av vatten vid vattendammens gulfötan har tegel för mycket vatten och förlagt bäckfåran. Nykvam finns bebyggd från sent 1700-tal till Sjön är vattendrätt. Längs med bäckfåran finns

Referenser: _____

9. Arkivhandlingar äldre stamkartor som reter efter byggnader.

Ja Arkiv: KM107

Nej

10. Kulturhistorisk värdebedömning

Mycket värdefull Värdefull Bevarandevärd Visst bevarandevärde Ej bevarandevärd Utriven/kulturhistoriskt värde saknas

Dammanläggning Dammiljö

Utriven/kulturhistoriskt värde saknas

Utriven/kulturhistoriskt värde saknas

Utriven/kulturhistoriskt värde saknas

Utriven/kulturhistoriskt värde saknas

Utriven/kulturhistoriskt värde saknas

Utriven/kulturhistoriskt värde saknas

Utriven/kulturhistoriskt värde saknas

Utriven/kulturhistoriskt värde saknas

Utriven/kulturhistoriskt värde saknas

Utriven/kulturhistoriskt värde saknas

Utriven/kulturhistoriskt värde saknas

Utriven/kulturhistoriskt värde saknas

Utriven/kulturhistoriskt värde saknas

Utriven/kulturhistoriskt värde saknas

Utriven/kulturhistoriskt värde saknas

Utriven/kulturhistoriskt värde saknas

Utriven/kulturhistoriskt värde saknas

Utriven/kulturhistoriskt värde saknas

Utriven/kulturhistoriskt värde saknas

Utriven/kulturhistoriskt värde saknas

Utriven/kulturhistoriskt värde saknas

Utriven/kulturhistoriskt värde saknas

Utriven/kulturhistoriskt värde saknas

Utriven/kulturhistoriskt värde saknas

Utriven/kulturhistoriskt värde saknas

Utriven/kulturhistoriskt värde saknas

Utriven/kulturhistoriskt värde saknas

Utriven/kulturhistoriskt värde saknas

Utriven/kulturhistoriskt värde saknas

Utriven/kulturhistoriskt värde saknas

Utriven/kulturhistoriskt värde saknas

Utriven/kulturhistoriskt värde saknas

Utriven/kulturhistoriskt värde saknas

Utriven/kulturhistoriskt värde saknas

Utriven/kulturhistoriskt värde saknas

Utriven/kulturhistoriskt värde saknas

Utriven/kulturhistoriskt värde saknas

Utriven/kulturhistoriskt värde saknas

Utriven/kulturhistoriskt värde saknas

Utriven/kulturhistoriskt värde saknas

Utriven/kulturhistoriskt värde saknas

Utriven/kulturhistoriskt värde saknas

Utriven/kulturhistoriskt värde saknas

Utriven/kulturhistoriskt värde saknas

Utriven/kulturhistoriskt värde saknas

Utriven/kulturhistoriskt värde saknas

Utriven/kulturhistoriskt värde saknas

Utriven/kulturhistoriskt värde saknas

Utriven/kulturhistoriskt värde saknas

Utriven/kulturhistoriskt värde saknas

Utriven/kulturhistoriskt värde saknas

Utriven/kulturhistoriskt värde saknas

Utriven/kulturhistoriskt värde saknas

Utriven/kulturhistoriskt värde saknas

Utriven/kulturhistoriskt värde saknas

Vad händer nu

Damminventeringen har varit en viktig del i att lyfta fram unika miljöer och skapa ett större kunskapsunderlag om kulturmiljöer nära vatten i Stockholms län. Inventeringen har bara varit ett första steg i att förstå dessa miljöer och deras historia. Ofta är det dammarnas senaste fas som syns idag. Flera har en mycket längre historia som nu försvunnit eller finns under de lämningar som syns idag. Mer djuplodande studier av miljöerna, på plats och i arkiven, är därför nödvändigt för att förstå en plats kompletta historia och få kunskap om platsens betydelse. Ett exempel på en sådan studie är *Vattenanknutna kulturmiljöer – analys och förmedling*, som undersökte fem utpekade platser. Fler och mer omfattande studier behövs naturligtvis för att få en bättre kunskap om dammarna i Stockholms län. Detta kan gälla dammar och vattendamma längs vissa vattendrag, eller övergripande studier av specifika miljöer, exempelvis kvarnar, sågar och järnbruk eller detaljerade undersökningar av en individuell plats. Detta är bara några förslag på hur vårt arbetsmaterial som nu finns tillgängligt kan användas och det finns säkert fler ingångar till detta spännande material.

Stockholms läns museum kommer fortsätta att registrera dammar i länet och webbsidan om damminventeringen på Kulturarv Stockholm kommer uppdateras fortsättningsvis. Hör gärna av dig om du har mer uppgifter om dammarna som finns registrerade i damminventeringen eller känner till dammar som inte finns med i registret.

Det digitala materialet

Fotografier och registreringsblanketter från de inventerade platserna finns upplagda på webbsida Kollektivt Kulturarv. Materialet är här upplagt per kommun och inkluderar fotografier och registreringsblanketter från de inventerade platserna, samt en karta över samtliga dammar för de enskilda kommunerna. Här finns även en längre litteraturlista och länkar till mer information om de inventerade platserna och om kulturmiljöer nära vatten generellt. Webbsidan kommer att uppdateras efter hand som fler dammar identifieras.

www.kulturarvstockholm.se/kulturmiljo/dammar/

Läs mer

Digitala källor

www.kulturarvstockholm.se/kulturmiljo/dammar/

Allt digitalt material från Stockholms läns museums damminventering, samt länkar till andra källor och resurser.

www.vardavattendragen.se/sv/pages/default.aspx

Publiceringssida för rapporter och informationsmaterial från flera länsstyrelser i södra Sverige.

www.raa.se/kulturarv/kulturmiljoer-vid-vatten/

Riksantikvarieämbetets informationssida om kulturmiljö vid vatten, med information och länkar.

www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Sveriges-miljomal/Miljokvalitetsmalen/Levande-sjoar-och-vattendrag/

Miljökvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag, Naturvårdsverkets informationssida.

Allmän litteratur om dammar

Dicksson, Ida & Spade, Bengt (2016). Dammägarens handbok. Industriantikvarie Ida Dicksson.

www.sim.se/upl/files/134814.pdf

Schnell, Jan-Bertil (2004). Industriminne: Stockholms stad och län - en industrihistorisk exposé. Stockholm: Stockholmia.

Spade, Bengt (2008). En historia om kraftmaskiner. Stockholm: Riksantikvarieämbetet.

Otryckta källor och rapporter

Andersson, Kjell, m. fl. (2012). Dammar, kvarnar och fasta fisken: kulturmiljöer vid vatten, pilotstudie: Åkerströmmen i Uppland och Kolbäcksån i Västmanland. Stockholm: Stockholms läns museum.

Beskow, Moa. m. fl. (2017). Vattenanknutna kulturmiljöer– analys och förmedling del 2. Rapport 2017: 31, Stockholms läns museum.

Dicksson, Ida & Knutson Udd, Lena (2013). Kraftstationer, kvarnar och sågar. Dokumentation av kulturmiljöer vid vattendrag i Stockholms län. Länsstyrelsen i Stockholms län.

Dicksson, Ida & Knutson Udd, Lena (2014). Kvarnar och sågar. Dokumentation av kulturmiljöer vid vattendrag i Stockholms län. Länsstyrelsen i Stockholm län.

Dicksson, Ida & Knutson Udd, Lena (2016). Nykvarnsdammen i Moraån. Kulturhistorisk dokumentation och analys av dammiljön, Länsstyrelsen Stockholm [Elektronisk resurs]. www.sodertalje.se/contentassets/bbef6064a291446cb29c6b9d756b29a0/kulturhistoriskstudie-av-dammarna-av-lansstyrelsen.pdf

Mathiesen, Tina & Östling, Anna (2016). Vattenanknutna kulturmiljöer – analys och förmedling. Stockholms läns museum.

Norconsult AB (2017). Fritt fram i Tyresån. Utredning reglering och fiskvandring i nedre Tyresån. Stockholm: Norconsult AB

www.tyresan.se/admin/filer/170306%20Fritt%20fram%20i%20Tyresan.pdf

Riksantikvarieämbetet (2016). Kulturmiljöer vid vattendrag: Framgångsfaktorer och problem för att beakta kulturmiljöer i anslutning till vattenvårdsåtgärder [Elektronisk resurs]. kulturarvsdata.se/raa/samla/html/9862

Rodin, Anna. Vårda vattendragens kulturarv: Vattendrivna sågar [Elektronisk resurs].

www.vardavattendragen.se/SiteCollectionDocuments/faktablad-sagar-A4.pdf

Sjöö, Kristofer. Vårda vattendragens kulturarv: Vattendrivna kvarnar [Elektronisk resurs]. www.vardavattendragen.se/SiteCollectionDocuments/faktablad-vattendrivna-kvarnar-A4.pdf

SMHI Hydrologi (1994). Svenskt dammregister södra Sverige 1994 [Elektronisk resurs].

www.smhi.se/polopoly_fs/1.129018!/Hydrologi_55.pdf

Registrerade dammar

Namn	Kommunnr	Kommun	Ändamål idag	Ändamål historiskt	Äldsta belägg	Vattendrag
Björksta kvarn	2710	Botkyrka	Ej i bruk	Kvarndamm	-	Björkstaån
Aspens regleringsdamm	2716	Botkyrka	Reglering	Kvarndamm	-	Aspens utlopp
Byrsta överkvarn	2702	Botkyrka	Ej i bruk	-	1636	Kagghamraån
Hamra branddamm	2701	Botkyrka	Branddamm	-	-	-
Kyrksjön, Grödinge	2722	Botkyrka	Ej i bruk	-	Sent 1800-tal	Kyrksjön
Lilla dammen, Hamra	2711	Botkyrka	Ej i bruk	kraftverksdamm	1901	-
Lilla Skogssjödammen	2713	Botkyrka	Hålldamm	-	1985	Kagghamraån
Norrqa kvarn	2714	Botkyrka	Hålldamm	Kvarndamm	1739	Kagghamraån
Norragalund 1	2708	Botkyrka	Ej i bruk	Kvarndamm	1636	Kagghamraån
Norragalund 2	2712	Botkyrka	Ej i bruk	Kvarndamm	1636	Kagghamraån
Snäckstavik	2721	Botkyrka	Gäddfabrik	Gösodling	tidigt 1990-tal	Snäckstaviksån
St. Uringe kvarn	2709	Botkyrka	Ej i bruk	kvarn, såg, kraftverk	1846	Lilla Skogssjön-Kaggfjärden
Stenfallet (Stora dammen)	2715	Botkyrka	Hålldamm?	-	-	-
Sågstugan 1	2718	Botkyrka	Spegeldamm	-	-	-
Sågstugan 2	2717	Botkyrka	Reglering	-	1901-1906	-
Tullinge gård 2	2703	Botkyrka	Ej i bruk	Kvarn, såg	-	Tullingesjön
Tumba bruk 1	2705	Botkyrka	Ej i bruk	Regleringsdamm	1779	Tumbaån
Tumba bruk 2	2706	Botkyrka	Ej i bruk	Regleringsdamm	1900-tal	Tumbaån
Tumba bruk 3	2719	Botkyrka	Ej i bruk	Regleringsdamm	1779	Kvarnsjön
Tumba bruk 4	2707	Botkyrka	Ej i bruk	Valkeri, kvarn, stamp	1827	Tumbaån, Kanalen
Åvinge kvarn	2720	Botkyrka	Ej i bruk	Kvarn, såg	1892	Kagghamraån
Älvesta kvarn	2704	Botkyrka	Ej i bruk	Kvarn	1901-1906	Tullingssjön-Aspen
Riksten 1	2723	Botkyrka	Ej i bruk	-	-	-
Riksten 3	2724	Botkyrka	Ej i bruk	-	1901-1906	-
Riksten 4	2725	Botkyrka	Ej i bruk	Kvarn	-	-
Riksten 6	2726	Botkyrka	Ej i bruk	Såg?	-	-
Danderyd 207	6201	Danderyd	Ej i bruk	Uppgift om skvaltkvarn	1719	-
Sockarbydiket	2502	Ekerö	Reglering	-	-	-
Trädgårdsdamm Drottningholm	2501	Ekerö	-	Trädgårdsdamm	1745	-
Dammträskets utlopp	3609	Haninge	Reglering	-	-	-
Husby kvarn	3607	Haninge	Reglering	Kvarndamm	-	-
Lida	3606	Haninge	Reglering	-	-	-
Lillsjöns regleringsdamm	3610	Haninge	-	-	-	-
Lättinge, dammvall	3603	Haninge	Reglering	Reglering	-	Lervassa träsk

Namn	Kommunnr	Kommun	Ändamål idag	Ändamål historiskt	Äldsta belägg	Vattendrag
Lättinge, dämme	3604	Haninge	-	Reglering	-	Lervassa träsk
Lättinge, kvarn	3602	Haninge	Reglering	Kvarn, såg	1638	-
Lättinge, masugn	3601	Haninge	Reglering	Reglering, hytta	1638	-
Nedre Rudsjöns utlopp	3611	Haninge	Reglering	-	-	-
Rosenhill	3605	Haninge	Reglering	-	1791	-
Vitså kvarndamm	3612	Haninge	Reglering	-	-	-
Österhaninge 581: 1	3608	Haninge	-	Kvarndamm	-	-
Övre Rudans utlopp	3613	Haninge	Reglering	-	-	-
Balingsholm, Trehörningens damm	2616	Huddinge	-	Reglering	-	-
Fullersta kvarn	2601	Huddinge	Reglering	Kvarndamm	1689	-
Gladö kvarn	2602	Huddinge	Reglering	Kvarndamm	1331	-
Huddinge 290:1	2614	Huddinge	-	-	-	Gömmarebäcken
Långsjön, Älvsjö	2611	Huddinge	Reglering	Reglering	-	-
Orlångens damm	2613	Huddinge	Reglering	-	-	-
Säteriparken	2615	Huddinge	-	-	-	-
Vårby gård 1	2605	Huddinge	-	Kvarndamm	1800-tal	-
Vårby gård 2	2603	Huddinge	-	-	1800-tal	-
Vårby källa 1	2606	Huddinge	Reglering	-	-	-
Vårby källa 2	2607	Huddinge	Reglering	-	-	-
Vårby källa 3	2608	Huddinge	Reglering	-	-	-
Vårby källa 4	2609	Huddinge	Reglering	-	-	-
Vårby källa 5	2610	Huddinge	Reglering	-	-	-
Ådrans utlopp	2604	Huddinge	-	Reglering	-	-
Ågestasjöns utlopp	2612	Huddinge	Reglering	-	-	-
Dikartorp obj. 1	2301	Järfälla	Ej i bruk	Såg?	-	-
Järfälla 44:2	2302	Järfälla	Ej i bruk	Kvarndamm?	1750-talet	-
Järfälla 58:1	2303	Järfälla	Ej i bruk	Kvarndamm?	-	-
Järfälla 99:1	2304	Järfälla	Ej i bruk	Sågkvarn?	1750-talet	-
Stens kvarn	2305	Järfälla	Ej i bruk	Kvarn+såg	1601	Igelbäcken
Säby sjön	2306	Järfälla	Reglering	-	-	Säbysjön/ Igelbäcken
Kottla regleringsdamm	8601	Lidingö	-	Reglering	1720?	Stockbyån
Kottlasjöns utlopp	8602	Lidingö	Reglering	-	-	Kottlasjön
Mölna	8603	Lidingö	Reglering	Kvarndamm	1498	Mölnaån
Damm 2	8212	Nacka	-	-	-	-
Dammtorpsjöns utlopp	8216	Nacka	Reglering	-	-	-
Erstaviks kvarndamm	8206	Nacka	Reglering	Kvarn eller såg	1725	Lundsjön/ Dammsjön
Fredagsdammen	8217	Nacka	-	-	-	-
Grötfatets utlopp	8205	Nacka	-	-	-	Grötfatet

Namn	Kommunnr	Kommun	Ändamål idag	Ändamål historiskt	Äldsta belägg	Vattendrag
Karbosjön, damm 1	8201	Nacka	Reglering	Reglering	1724	-
Karlsvik Skarpnäs	8213	Nacka	Reglering	-	-	-
Kocktorpsjöns regleringsdamm	8218	Nacka	Reglering	-	-	-
Kummelnäs/Sågen	8202	Nacka	-	Såg	1724	-
Kvarndammens regleringsdamm	8211	Nacka	Reglering	-	-	-
Kvarnsjön	8214	Nacka	Reglering	-	-	-
Källtorpsjöns regleringsdamm	8203	Nacka	Reglering	-	-	-
Långsjöns regleringsdamm	8210	Nacka	Reglering	-	-	-
Långsjöns regleringsdamm 2	8215	Nacka	Ej i bruk	Reglering	-	-
Nacka gård Damm 2	8219	Nacka	-	Reglering	-	-
Nacka gård Damm 3	8220	Nacka	Ej i bruk	kvarn mm	-	Dammtorpssjön
Nacka gård Damm 4	8221	Nacka	Reglering	-	-	Dammtorpssjön
Nacka strömsdammen	8222	Nacka	Reglering	-	-	-
Sanda	8204	Nacka	Reglering?	-	-	-
Slumnäs	8208	Nacka	-	Kvarn	1722	Öringesjön
Trehörningens regleringsdamm	8207	Nacka	-	Reglering	-	Trehörningen
Ältasjöns överfallsdamm	8209	Nacka	-	Reglering	-	Ältasjön
"Damm" norr om Norrasjön	8822	Norrtälje	Reglering?	-	-	-
Addarns utlopp	8812	Norrtälje	Reglering	Kvarn/såg	1751	Addarn
Allédammen	8824	Norrtälje	Reglering	-	-	-
Björksättra	8845	Norrtälje	-	Kvarn	1725	-
Boda	8837	Norrtälje	-	Kvarn	1773	-
Bornans regleringsdamm	8815	Norrtälje	Reglering	-	-	Bornan
Bornans utlopp	8816	Norrtälje	Reglering/kraft	-	-	Bornan/ Ortalaviken
Bysjöns regleringsdamm	8838	Norrtälje	Reglering	-	-	Bysjön
Båtdragarträsket	8841	Norrtälje	Reglering	?	-	Båtdragarsjön
Damm vid Edsbro masugn	8870	Norrtälje	-	Reglering masugn?	16-1700-tal	-
Dyvik	8847	Norrtälje	-	Kvarn/mjölkvärn	1707	-
Edebo 247:1	8832	Norrtälje	-	Industrilämning	-	-
Edsbro masugn	8839	Norrtälje	-	Masugn	16-1700-tal	-
Elverksdammen	8810	Norrtälje	Reglering	-	-	-
Fansjöns utlopp	8871	Norrtälje	Reglering	Reglering	-	Fansjön

Namn	Kommunnr	Kommun	Ändamål idag	Ändamål historiskt	Äldsta belägg	Vattendrag
Frötuna 169	8872	Norrtälje	-	-	-	-
Gavel Långsjöns regleringsdamm	8823	Norrtälje	Reglering	Kvarn	1712	Gavel Långsjön
Gisens utlopp	8840	Norrtälje	-	-	-	Gisen
Gribby 2	8867	Norrtälje	-	kvarn	1789	-
Gribby 3	8866	Norrtälje	-	Kvarn	1789	-
Grunddamm Månsjöns grunddamm	8807	Norrtälje	Reglering?	reglering	-	Månsjön
Grytkärdda	8846	Norrtälje	Fördämning	?	1800	Grytkärdda
Gårdsdammen Addarsnäs	8811	Norrtälje	Reglering	Kvarn/såg	1751	Addarn
Hallsta golfklubb	8831	Norrtälje	Ingen damm		-	-
Hallstaviks papperbruk	8830	Norrtälje	Reglering	-	-	-
Harg	8849	Norrtälje	-	kvarnar	1640	-
Herrviksbäckens hålldamm	8826	Norrtälje	Reglering	reglering		-
Herrviksbäckens regleringsdamm	8827	Norrtälje	Reglering?			-
Härsbylund	8852	Norrtälje	-	kvarn	1638	-
Häverö 167:1	8834	Norrtälje	-	Kvarn		-
Häverö 169:1	8833	Norrtälje				-
Häverö 359:2	8829	Norrtälje	-	Masugn mm	1627	-
Häverö 361:1	8828	Norrtälje	-	Hyttområde	1715	-
Johannesbergs golfbana	8864	Norrtälje	Inget dämme	-	-	Uttran
Järsödammen	8819	Norrtälje	Reglering	kvarn?	1720	-
Karlösa kvarn	8803	Norrtälje	-	kvarn	1720	Jerkströmmen
Kvarn 1, Penningby	8843	Norrtälje	-	kvarn		-
Lilla dammen (x på kartan)	8855	Norrtälje	-	Dämme, kvarn, såg	1639	-
Lohärad 111:1	8857	Norrtälje	Ingen damm	Ångsåg	1952	-
Länna 207:1	8842	Norrtälje	-	kvarn?	-	-
Länna 212:1	8860	Norrtälje	-	Kvarnlämning	1639	-
Länna 213:1	8859	Norrtälje	-	Uppg. om såg	1639	-
Länna 216:1	8844	Norrtälje	-	Kvarnlämning	1639	-
Länna 70:4 & 70:5	8861	Norrtälje	Ingen damm	Hyttlämning/masugn	1639	-
Malmby	8863	Norrtälje	Reglering	kvarn	1639	-
Nysättra hålldamm	8850	Norrtälje	-	Reglering, kvarn/såg	1640	-
Nysättra såg	8851	Norrtälje	-	såg/kvarn	1640	-
Närtuna 166:1	8862	Norrtälje	-	Kvarn?	-	-
Näs kvarn och såg, dämme	8854	Norrtälje	-	kvarn/såg	1646	-
Osens kvarn och såg	8808	Norrtälje	reglering	-	-	-

Namn	Kommunnr	Kommun	Ändamål idag	Ändamål historiskt	Äldsta belägg	Vattendrag
Riala 178 &179	8801	Norrtälje	Ingen damm	Kvarnlämning	-	Lillsjön
Ronöholm	8836	Norrtälje	-	kvarn, såg mm	1580-tal	-
Rånäs, regleringsdamm	8873	Norrtälje	Reglering	Smedja	1767	-
Rånäs, övre dammen	8804	Norrtälje	Reglering	Kvarn	1767	-
Rö 124:1	8853	Norrtälje	-	kvarn/såg	1646	-
Rö 127:1	8874	Norrtälje	-	kvarn	1748-49	Sparren
Rönnbols kvarn 1	8821	Norrtälje	-	kvarn	--	Erken
Rönnbols kvarn 2	8820	Norrtälje	Reglering	Kvarn/såg	1720	Erken
Skebo regleringsdamm	8818	Norrtälje	Reglering	-	-	Närdingen
Skede kvarn	8865	Norrtälje	-	Kvarn	1787	-
Stora Mårdsjödammen	8875	Norrtälje	-	-	-	-
Stordammen	8856	Norrtälje	Reglering	Reglering kvarn/såg	-	-
Storträskets dämme/muddring	8848	Norrtälje	Reglering	-	ca 2005	-
Syningen, regl. damm nedströms	8825	Norrtälje	Reglering	Reglering	-	-
Syningens regleringsdamm	8806	Norrtälje	-	-	-	Syningen
Syningens regleringsdamm 2	8805	Norrtälje	Reglering	?	-	Syningen
Sågkvarn, Hummermora	8868	Norrtälje	-	kvarn?	-	
Söderby-Karl 311:5, Älthammar	8869	Norrtälje	-	industri	1787	Ältsjön
Tulka	8835	Norrtälje	-	-	1640	-
Ubby-Långsjön	8858	Norrtälje	Reglering	-	ca 2008	-
Väddö 187:2 Norra dammen	8817	Norrtälje	Reglering	kvarn/masugn	1640	-
Väddö 187:2 Södra dammen	8802	Norrtälje	Reglering	kvarn	-	-
Västra Ledinge	8813	Norrtälje	-	Såg?	-	-
Östra Ledinge	8814	Norrtälje	-	kvarn	-	Addarn
Övre fallet, Norrtälje	8809	Norrtälje	Reglering	industrikraft	-	Norrtäljeån
Fjätterns utlopp	9205	Nynäshamn	Reglering	Reglering	-	-
Fors kvarn	9207	Nynäshamn	Reglering	kvarndamm	1500-tal	-
Grimsta obj. 1	9208	Nynäshamn	Ej i bruk	kvarn	1901-1906	-
Hammersta	9209	Nynäshamn	Ej i bruk	-	1901-1906	-
Muskans regleringsdamm	9210	Nynäshamn	Reglering	-	-	-
Norviksfjärden 1, våtmarksområde	9203	Nynäshamn	Reglering	-	-	-
Norviksfjärden 2, våtmarksområde	9204	Nynäshamn	Reglering	-	-	-

Namn	Kommunnr	Kommun	Ändamål idag	Ändamål historiskt	Äldsta belägg	Vattendrag
Rangsta obj. 1	9211	Nynäshamn	Ej i bruk	kvarn	-	-
Sorunda 275:1	9214	Nynäshamn		kvarn	1638	-
Sorunda 466:1	9213	Nynäshamn	Ej i bruk	kvarnar	1698	-
Sorunda 543:1	9215	Nynäshamn		kvarn	-	-
Sorunda 580:1	9206	Nynäshamn	Utriven	kvarn	1804	Kvarnån
Sorunda 776:2	9216	Nynäshamn	Ej i bruk	kvarn, såg	1901-1906	-
Sorunda 917	9217	Nynäshamn	Ej i bruk	kvarn	1638	Fitunaån
Sorunda 94:1	9212	Nynäshamn	Ej i bruk	kvarn, sågverk?	1638	-
Vretafor	9202	Nynäshamn	reglering	kvarn?	-	-
Östra styran, våtmarksområde	9201	Nynäshamn	reglering	reglering	-	-
Hallinge	2801	Salem	-	kvarndamm	-	-
Högantorp/Salem Högantorp 1	2802	Salem	Reglering	-	-	-
Högantorp/Salem Högantorp 2	2803	Salem	Ej i bruk	Kvarndamm	-	-
Solberga kvarn	2804	Salem	Ej i bruk	kvarndamm	1653	Acksjöbäcken
Vällinge 1	2805	Salem	-	-	-	-
Vällinge 2	2806	Salem	Ej i bruk	-	-	-
Fysingedammen	9101	Sigtuna	Reglering	Reglering	-	-
Halmsjöns regleringsdamm	9102	Sigtuna	Reglering	-	2012?	Halmsjön
Lundby gård	9104	Sigtuna	-	kvarn	1691	-
Norrunda 228:1	9105	Sigtuna	reglering	såg?	1850	Märstaån
Rickby	9103	Sigtuna	-	kvarn	1757	-
Rickebyån, våtmark	9111	Sigtuna	Våtmark	-	ca 2005	-
Sigtuna 275:1	9106	Sigtuna	-	-	-	-
St Per	9107	Sigtuna	-	uppg. Om kvarnar	1600-1700-tal	-
Verka 1	9108	Sigtuna	Avrinningsdamm	-	tidigast 2007	Verkaån
Verka 2	9109	Sigtuna	Avrinningsdamm	-	tidigast 2007	Verkaån
Verka 3	9110	Sigtuna	Avrinningsdamm	-	tidigast 2007	Verkaån
Edsvikens utlopp, damm i tunnel	6301	Sollentuna	Reglering		-	-
Landsnora kvarn	6302	Sollentuna	Reglering	kvarn, såg	1630	Edsviken
Skillinge golfbana	6303	Sollentuna	Reglering	-	-	-
Igelbäckens myrning	8401	Solna	Reglering	Reglering	1700-tal	-
Norra Brunnsviken ID1822	8402	Solna	Dagvattenbassäng	-	-	Brunnsviken
Råstasjön regleringsdamm	8404	Solna	Reglering	-	-	Råstasjön
Solna 101	8403	Solna	Ej i bruk	Tröskverk	1800-tal	Igelbäcken
Helgeandsholmen, regleringsdamm	8003	Stockholm	Reglering	-	-	Stallkanalen
Hjulsta vattenpark nr 1, ID2244	8004	Stockholm	Vattenrening	-	1998	-

Namn	Kommunnr	Kommun	Ändamål idag	Ändamål historiskt	Äldsta belägg	Vattendrag
Hjulsta vattenpark nr 2, ID2244	8005	Stockholm	Reglering	-	1998	Bällstaån/Spångaån
Lilla Sickla	8002	Stockholm	-	Kvarn, textil	1752	Sicklasjön
Sickla sluss	8006	Stockholm	Sluss/reglering	sluss	1930	Sicklasjön/Järla sjö
Sjöängen, våtmark	8007	Stockholm	Våtmark	-	-	-
Skogsvaktarkärret, ID 1823	8008	Stockholm	Reglering	-	2007	Igelbäcken
Solvalla travbana	8009	Stockholm	Reglering	-	-	-
Stallkanalen, provisorisk tröskel	8010	Stockholm	Reglering	-	-	Stallkanalen
Sätrådammen 1	8013	Stockholm	Reglering	Kvarndamm	-	-
Sätrådammen 2	8014	Stockholm	Reglering	-	-	-
Terrasserade vattenmagasin	8011	Stockholm	Spegeldamm	-	-	-
Terrasserade vattenmagasin	8012	Stockholm	Ingen damm	-	-	-
Årsta gårds kvarn	8001	Stockholm	Reglering?	Kvarndamm	1436	Årstaviken
Lötsjöns regleringsdamm 1	8301	Sundbyberg	Reglering	-	1962	Lötsjön
Lötsjöns regleringsdamm 2	8302	Sundbyberg	Reglering	-	1962	Lötsjön
Skillötsjöns regleringsdamm	8101	Södertälje	Reglering	Kvarndamm	1922	Skillötsjön
Krondammen, Nyfors	3801	Tyresö	Reglering	-	1621	-
Fatbursdammen	3813	Tyresö	Reglering	-	1748	-
Holländardammen	3814	Tyresö	Reglering	-	-	-
Långsjödammen	3809	Tyresö	Reglering	-	-	-
Långsjön/Mörtsjön	3810	Tyresö	Dammvall	-	-	-
Nedre dammens utlopp	3808	Tyresö	Reglering	Kvarndamm	-	-
Nedre dammens utlopp 2	3806	Tyresö	Fördämning	-	-	-
Nedre dammens utlopp 3	3807	Tyresö	-	Kvarndamm	-	-
Nyfors regleringsdamm	3802	Tyresö	Reglering	-	1621	-
Stensjödammen 1	3811	Tyresö	Reglering	-	-	-
Stensjödammen 2	3812	Tyresö	-	-	-	-
Uddby kraftstation 1	3815	Tyresö	Reglering	-	1748	-
Uddby kraftstation 2	3816	Tyresö	Reglering	-	1748	-
Vattenföringsstation, Lillmyra/Stormyra	3803	Tyresö	Reglering	-	-	-
Åvans utlopp 1	3804	Tyresö	Fiskfälla	-	-	-
Åvans utlopp 2	3805	Tyresö	Reglering	-	-	-
Rönningesjöns utlopp	6001	Täby	-	Reglering	1800	Rönningesjön

Namn	Kommunnr	Kommun	Ändamål idag	Ändamål historiskt	Äldsta belägg	Vattendrag
Rönningesjön 2	6002	Täby	Reglering	Reglering	-	Rönningesjön
Aspviks kvarn	3904	Upplands-Bro	reglering?	kvarn	1765	Lillsjön
Bro 170:1	3906	Upplands-Bro	Reglering	kvarn	1784	-
Bro 206:1	3905	Upplands-Bro	-	Uppgift om kvarn	1901-1906	-
Bro 243:1	3903	Upplands-Bro	-	Fördämning	1807	Lejondalssjön
Lejondal	3901	Upplands-Bro	-	smedja	-	Lejondalssjön
Svarrviken	3902	Upplands-Bro	-	Såg	1807	Lejondalssjön
Damm i Märstaån	1407	Upplands Väsby		Reglering	2005	Märstaån
Damm i Väsbyån 1	1402	Upplands Väsby	Reglering	Reglering	-	Väsbyån
Damm i Väsbyån 2, V om järnvägen	1403	Upplands Väsby	Reglering	Reglering	-	Väsbyån
Hagbyån, dämme	1405	Upplands Väsby	Reglering	-	-	Hagbyån
Hjältartorp	1406	Upplands Väsby		kvarn/såg	1731	Edsån
Nytorp	1404	Upplands Väsby	Reglering	kvarn/såg	1778	-
U-V station, nedströms Edsjön	1401	Upplands Väsby	Reglering	Reglering	-	Väsbyån
Angarnssjön	1506	Vallentuna	Reglering	-	-	Angarnssjön
Backa kvarn	1512	Vallentuna	-	kvarn	1639	Sparren
Kårsta 123	1513	Vallentuna	-	kvarn	1770	-
Lindö 1:6, damm	1508	Vallentuna	reglering	-	-	-
Norrhall	1509	Vallentuna	-	kvarn	1639	-
Ramsta 7:1, dämme	1514	Vallentuna	reglering	reglering		-
Röby 2	1501	Vallentuna	-	kvarn	1880	Kårstaviken
Röby 3	1511	Vallentuna	-	kvarn	-	Kårstaviken
Röby 4	1502	Vallentuna	-	-	-	Kårstaviken
Röbydammen	1510	Vallentuna	Reglering	kvarn	1639	Kårstaviken
Stockholms golfklubb, Brollsta golfbana	1504	Vallentuna	reglering	-	-	-
Tärnans damm	1515	Vallentuna	reglering	sågdamm mm	1389	Tärnan
Uddra sågkvarn	1516	Vallentuna	Ej i bruk	sågkvarn	1734	-
Vallentuna 554	1507	Vallentuna	-	industri	1777	-
Vallentuna golfklubb	1505	Vallentuna	Reglering	-	-	Ubbysjön
Össeby-Garn 107:1	1517	Vallentuna	-	kvarn mm	1639	-
Össeby-Garn, obj. 1	1503	Vallentuna	reglering	kvarn mm?	1734	-
Uteke såg	8702	Vaxholm	Ej i bruk	sågdamm	-	-
Vaxholm 6:1	8701	Vaxholm	-	kvarn?	-	-
Bergviks kvarn	2015	Värmdö	reglering	kvarn	-	-
Bergviks kvarn 2	2016	Värmdö	reglering	kvarn	-	-
Berviks kvarn 3	2017	Värmdö	reglering	kvarn	-	-
Björträsket	2018	Värmdö	reglering	hör till Nykvarn	1780?	-
Dyn 1, lilla dammen	2024	Värmdö	reglering	kvarn, reglering	-	-

Namn	Kommunnr	Kommun	Ändamål idag	Ändamål historiskt	Äldsta belägg	Vattendrag
Dyn 2, stora dammen	2025	Värmdö	reglering	kvarn	1678	Dyn
Dyn 3, Fagerholm	2026	Värmdö	reglering	kvarn	1678	Dyn
Dyn 4, Fagerholm	2027	Värmdö	-	-	1678	Dyn
Finntorpet	2012	Värmdö	-	skvaltkvarn	1811	-
Fiskmyran	2028	Värmdö	reglering	-	-	-
Fridträsket	2022	Värmdö	-	kvarn	1717	-
N om Bergviks kvarn 1	2029	Värmdö	-	-	-	-
N om Bergviks kvarn 2	2014	Värmdö	reglering	-	-	-
Gustafsberg 67	2002	Värmdö	-	kvarn	1787?	-
Hässelmarabäcken	2030	Värmdö	-	-	-	-
Ingarö 75:1	2031	Värmdö	-	kvarn	1670	-
Kovik	2001	Värmdö	-	kvarn	1859	Koviksträsk
Kvarnsjön/ Fridträsket	2032	Värmdö	Reglering	kvarn?	1717	-
Kvarnsjöns utlopp	2005	Värmdö	-	kvarn mm	1817	Kvarnsjön
Kvarntorpet	2023	Värmdö	-	kvarn	1678	-
Långsunda	2033	Värmdö	-	kvarn	1600-tal?	-
Långträsket, damm 1	2008	Värmdö	reglering	reglering	1854	Långträsket
Långträsket, damm 2	2007	Värmdö	reglering	kvarn	1817	Långträsket
Långängen	2003	Värmdö	-	hålldamm	1753	Långängen
Löknäs	2021	Värmdö	-	kvarn	1767	-
Malma kvarn	2011	Värmdö	-	kvarn	1717	-
Mölnviks industriområde	2006	Värmdö	våtdamm	-	-	-
Nykvarn	2034	Värmdö	-	kvarn	-	-
Stockholm- Saltsjön AB	2010	Värmdö	-	-	-	-
Sågen	2013	Värmdö	-	såg	1811	-
Säby såg	2020	Värmdö	-	-	1701	-
Vidsjön	2019	Värmdö	reglering	kvarn?	-	-
Återvallsträskets skibordsamm	2009	Värmdö	reglering		-	-
Ösby träsk regleringsdamm	2004	Värmdö	reglering	reglering	-	-
Bodaträskets utlopp	1704	Österåker	reglering	reglering	-	Bodaträsket
Drängsjön	1707	Österåker	reglering	reglering	-	-
Kvarnsjödammen 1	1713	Österåker	reglering	kvarn	1715	-
Kvarnsjödammen 2	1714	Österåker	reglering	-	-	Kvarnsjön
Largens utlopp	1710	Österåker	reglering	reglering	-	-
Nedre Valsjön	1705	Österåker	reglering	kvarn/såg	1753	Valsjön
Påta	1715	Österåker	-	kvarn	1726	Drängsjön

Namn	Kommunnr	Kommun	Ändamål idag	Ändamål historiskt	Äldsta belägg	Vattendrag
Roslags Kulla "tröskverk"	1712	Österåker	-	-	-	-
Skirens hålldamm	1716	Österåker	-	-	-	Skiren
Solbergasjön	1717	Österåker	-	reglering	-	-
Södersjön	1706	Österåker	-	reglering?	-	-
Träskets skibordsdamm 1	1701	Österåker	-	reglering	-	Storträsket
Träskets skibordsdamm 2	1718	Österåker	-	reglering	-	Storträsket
Vira bruk, nedre dammen	1708	Österåker	reglering	kvarn, industri	1600-tal	Viraån, Viren/ Losjön
Vira bruk, övre dammen	1709	Österåker	reglering	reglering, industri	1600-tal	Viraån, Viren/ Losjön
Åkers kanals regleringsdamm	1703	Österåker	reglering	Reglering	1822-24	Åkers kanal
Åkers kanals sluss	1702	Österåker	reglering, sluss	Reglering, sluss	1822	Åkers kanal
Roslags-Kulla	1711	Österåker	reglering	kvarn, såg, tröskverk	1680-tal?	-

Protokoll damminventering

Datum: _____ Inventerare: _____

Fotograferad: Ja bild nr: _____ Nej

1. Damm

Namn/RAÄ-nr: _____ Vattendrag: _____

Koordinater (SWEREF99 TM): x: _____ y: _____

Fastighet: _____ Kommun: _____ Ägare: _____

2. Typ

Dammens ändamål idag: _____ tidigare: _____

Byggår/äldsta belägg: _____ Ombyggnadsår: _____

Utskovsdamm av	Betong ☐	Sten ☐	Trä ☐	Annat: _____
Luckor/sättar av	Stål ☐		Trä ☐	Annat: _____
Anslutningsdamm av	Betong ☐	Sten ☐	Jord ☐	Annat: _____
Slussgolv av	Betong ☐	Sten ☐	Trä ☐	Annat: _____
Tröskel av	Betong ☐	Plast ☐	Trä ☐	Annat: _____
Tub av	Stål ☐	Plast ☐	Trä ☐	Annat: _____

3. Utskovsanordning

Luckor Sättar Överfall Ej bestämbar Manuell Maskinell

Antal utskov: _____ st Antal överfall: _____ st

4. Storlek

Längd utskovsdamm: _____ m Längd utskov/överfall: _____ m

Längd anslutningsdamm: _____ m Bredd anslutningsdamm: _____ m

Längd slussgolv: _____ m Bredd slussgolv: _____ m

5. Dämning

Regleringsmöjlighet

Finns	☐
Raserad/utriven	☐ ☐
Ingen	☐
Sättar/luckor bortagna helt/delvis	☐ ☐
Kan regleras	☐
Vattenståndsmärke finns	☐
Dämningsmärke finns	☐

Dämmande förmåga

Ja	☐
Troligen	☐
Troligen inte	☐
Nej	☐

Vattenstånd

Högt	☐
Normalt	☐
Lågt	☐

Tydligt läckage i damm utskov tub anslutningsdamm Skapad öppning i damm

6. Allmän status

	Bra skick	Dåligt skick	Mycket dåligt	Raserad	Utriven
Utskovsdamm	☐	☐	☐	☐	☐
Utskov/sättar/luckor	☐	☐	☐	☐	☐
Anslutningsdamm	☐	☐	☐	☐	☐
Slussgolv	☐	☐	☐	☐	☐
Tröskel	☐	☐	☐	☐	☐
Tab	☐	☐	☐	☐	☐

7. Vandringshinder

Definitivt Partiellt Passerbart Nej Fisktrappa finns

8. Kulturmiljö

Beskrivning (t.ex. stående byggnader eller grunder efter byggnader, vägar etc. som utgör eller har utgjort en integrerad del av dammiljön):

Referenser: _____

9. Arkivhandlingar

Ja Arkiv: _____

Nej

10. Kulturhistorisk värdebedömning

	<u>Dammanläggning</u>	<u>Dammiljö</u>
Mycket värdefull	☐	☐
Värdefull	☐	☐
Bevarandevärd	☐	☐
Visst bevarandevärde	☐	☐
Ej bevarandevärd	☐	☐
Utriven/kulturhistoriskt värde saknas	☐	☐

Kommentar: _____

